

у дослідженні особливостей підготовки здобувачів вищої освіти до продуктивного використання в процесі лінгвосамоосвітньої діяльності інформаційного та освітнього потенціалу Глобальної мережі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гуляєва Т. О. Вплив освітнього середовища та освітніх технологій на формування самоосвітньої компетентності молоді. *Теорія та методика вивчення природничо-математичних і технічних дисциплін*. 2005. Вип. 8. С. 72–80.
2. Петухова Л. Є. Трисуб'єктна дидактика в моделі інноваційного розвитку освітніх систем. *Зб. наук. пр. Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2014. Вип. 65. С. 74–80.
3. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий. Москва: НИИ школьных технологий, 2006. 403 с.
4. Alzahrani S., Wright V. Design and management of a self-access language learning space integrated into a taught course. *Studies in Self-Access Learning Journal*. 2016. Vol. 7. Iss. 2. P. 136–151.
5. Marquis J. The future of E-Learning is crowdsourcing. *OnlineUniversities.com*. 2013. URL: <http://www.onlineuniversities.com/blog/2011/11/the-future-of-e-learning-is-crowdsourcing>.
6. Wheeler S. It's personal: learning spaces, learning webs. 2009. URL: <http://steve-wheeler.blogspot.com/2009/10/its-personal-learning-spaces-learning.html>.

REFERENCES

1. Huliaieva, T. O. (2005). *Vplyv osvitnioho seredovyshcha ta osvitnikh tekhnolohii na formuvannia samoosvitnioi kompetentnosti molodi*. [The influence of the educational environment and educational technologies on forming self-educational competence of the youth].

2. Petukhova, L. Ye. (2014). *Trysubiektna dydaktyka v modeli innovatsiinoho rozvytku osvitnikh system*. [Three-subject didactics in the model of innovative development of educational systems]. Kherson.
3. Selevko, H. K. (2006). *Entsiklopediia obrazovatelnykh tekhnolohii* [Encyclopedia of educational technologies]. Moscow.
4. Alzahrani, S., Wright, V. (2016). Design and management of a self-access language learning space integrated into a taught course.
5. Marquis, J. (2013). The future of E-Learning is crowdsourcing. *OnlineUniversities.com*. URL: <http://www.onlineuniversities.com/blog/2011/11/the-future-of-e-learning-is-crowdsourcing>.
6. Wheeler, S. (2009). It's personal: learning spaces, learning webs. URL: <http://steve-wheeler.blogspot.com/2009/10/its-personal-learning-spaces-learning.html>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШУМСЬКИЙ Олександр Леонідович – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри права, психології та сучасних європейських мов Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.
Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHUMS'KYI Oleksandr Leonidovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law, Psychology and Modern European Languages of Kharkiv Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics.
Circle of scientific interests: methodology of foreign language teaching.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2021 р.

УДК 37.013.42 – 051:316.47
 DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-83-88

ОМЕЛ'ЯНЕНКО Світлана Віталіївна – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2916-5418>
 e-mail: Omelyanenkosv@gmail.com

ДІАЛОГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В сучасних умовах розвитку суспільства важливим напрямком суспільного життя є соціальна робота, що полягає у наданні соціальної підтримки різним верствам населення із урахуванням їх специфіки. Оптимальним є підхід до

соціально-педагогічної роботи як такої, що не лише розв'язує завдання надання допомоги вразливим соціальним групам, а й забезпечує розвиток соціальних якостей особистості через збагачення її середовища; задоволення культурних і духовних потреб або соціально схвалених способів відновлення життя

людини, поліпшення її здатності до соціальної активності. У процесі організації такого виду роботи з різними соціальними групами враховуються основні положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенції про права дитини, Конвенції про права осіб з інвалідністю, які схвалені Генеральними асамблеями ООН і ратифіковані Україною.

Розв'язання означених завдань соціально-педагогічної діяльності на сучасному етапі забезпечується можливістю вибору та конструювання цього процесу за будь-якими моделями та інноваційними технологіями. Потреба впровадження інновацій у соціально-педагогічну роботу зумовлена змінами соціальної ситуації в Україні, які, з одного боку, стимулюють розвиток різних сфер життєдіяльності людини, а з іншого – підсилюють такі негативні тенденції, як зростання соціальної нерівності, зниження духовних і моральних цінностей, підвищують рівень соціальної і психологічної дезорієнтованості й дезадаптації. Все це спонукає до впровадження інноваційних технологій у соціально-педагогічну роботу із використанням продуктивних традиційних підходів, одним з яких є діалогічний підхід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем діалогу та діалогічності надзвичайно різноаспектні. У наукових працях Л. Виготського, С. Рубінштейна, Л. Якубінського діалог розглядається як форма спілкування, як соціальний чинник, що визначає характер мислення і свідомості. Розвивальні можливості навчального діалогу обґрунтовані дидактами (А. Алексюк, В. Вихрущ, С. Золотухіна, О. Матюшкін, А. Фурман). Психологічні аспекти діалогічної взаємодії розкриті О. Бодальовим, А. Добровичем, Г. Дьяконовим, А. Добровичем, О. Ковальовим, Т. Флоренською.

Мета статті полягає в актуалізації ролі діалогу в інноваційній діяльності соціального педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження. Продуктивним інструментом інноваційної соціально-педагогічної роботи є діалог як найвищий рівень організації спілкування і стосунків між людьми. У процесі діалогу створюється єдність його суб'єктів, у якій забезпечуються оптимальні умови для особистісної взаємодії та взаєморозвитку, розгортається спільна творчість у вирішенні проблемних життєвих ситуацій.

З філософського погляду діалог розглядається як форма мовномислительної

комунікації, в процесі якої перетинаються різноспрямовані потоки думок з метою з'ясування спільних точок взаєморозуміння та розбіжностей, що в кінцевому підсумку має сприяти виявленню істини. У найбільш розвинених формах діалогу, як стверджує М. Бахтін, – ведучому не належить монопольне право голосу, він бачить, «відчуває поруч із собою рівноцінні чужі свідомості» і далі: «чужі свідомості неможливо спостерігати, визначати як об'єкти, речі – з ними можна лише діалогічно спілкуватися» [1, с. 116].

Педагогічний діалог ми розглядаємо як специфічну, цілеспрямовану дію у педагогічному процесі, яка передбачає створення оптимальних соціально-педагогічних умов для самовираження кожного партнера в процесі спілкування, як своєрідну форму спілкування між учасниками педагогічного процесу за умов педагогічної ситуації, під час якої відбувається інформаційно-смысловий обмін між партнерами та регулюються їхні стосунки. Особливістю діалогічної взаємодії у соціально-педагогічній діяльності є те, що виключається домінування одного учасника процесу над іншим, домінування однієї думки над іншою, що педагог не лише розуміє вихованця, але й себе, своє ставлення до вихованця, до навколишнього світу, до себе самого. У такому разі соціальний педагог спрямовує свою діяльність на діалог із усіма учасниками, шукає оптимальний зміст своєї діяльності через діалогічну взаємодію.

Саме такий педагогічний діалог є продуктивним інструментом інноваційної соціально-педагогічної діяльності. Зупинимось на ролі діалогу у деяких інноваційних технологіях соціально-педагогічної роботи.

Соціально-педагогічна робота, що спрямована на формування соціально-значущих якостей особистості, задоволення та розвиток її різноманітних потреб та інтересів із соціальної адаптації, підтримки її особистісного розвитку, самореалізації на основі використання педагогічних можливостей і ресурсів самої особистості та соціального оточення, неможлива без спільної діяльності об'єктів та суб'єктів соціального оточення людини. Необхідною умовою виконання спільної діяльності є розгортання її як діалогу, тобто як зіставлення та аналіз різноманітних, але первісно рівноправних підходів до розв'язання складних завдань соціалізації особистості. Лише в межах такого діалогу кожен його учасник отримує можливість подолати обмеженість свого розуміння життєвої ситуації, причин її

виникнення, однобічність свого підходу до пошуку способу розв'язання завдань, які виникають у різноманітних життєвих ситуаціях. Знайдений у процесі діалогу спосіб вирішення конкретної життєвої проблеми залишається відкритим для критичної оцінки та корекції під час зіткнення з новим підходом до прийняття рішення, який раніше не враховувався, новими умовами та обставинами.

Значні можливості для організації такого діалогу має технологія роботи з мережею соціальних контактів індивіда, яка базується на роботі з найближчим оточенням як шлях вирішення проблеми людини через її соціальне оточення. Ця інноваційна технологія заснована на соціально-екологічній теорії систем (К. Левін [2], Ю. Бронфенбреннер [3]), відповідно до якої кожна людина є частиною різних систем (мікросистеми, мезосистеми, екосистеми, макросистеми), які взаємодіють між собою, і вона піддається впливові цих систем; якщо в одній із систем виникають проблеми, то вони так чи так впливають на всіх членів цієї системи, а також на інші системи.

Технологія роботи з мережею соціальних контактів передбачає: складання карти соціальних зв'язків особистості, що дає уявлення про те, хто конкретно входить в оточення особистості, і як вона описує свої відносини з кожною з цих осіб, проблемне поле особистості, взаємини між представниками окремих секторів (сім'я, родичі, заклад освіти, клуби, секції, друзі тощо). На основі такої карти визначається оцінка підтримуючих факторів та значимі особистості, з якими потім проводяться зустрічі з метою надання допомоги особистості у вирішенні її проблем. Ефективність роботи з мережею соціальних контактів багато в чому залежить від того, наскільки соціальному педагогові вдалося організувати діалогічне спілкування з індивідом: встановити контакт і довірливі стосунки; за допомогою запитань активно допомогти особистості виявити всіх значимих для неї людей, як тих, хто позитивно впливає, так і тих, хто впливає негативно), з'ясувати ставлення особистості до її соціального оточення, якість і кількість соціальних контактів, відчуття соціальної підтримки.

Інноваційною формою соціально-педагогічної роботи є інтерактивний театр, який передбачає розігрування учасниками вистав, створених за мотивами написаних ними сюжетів, що дозволяє пов'язати художню творчість з особистими переживаннями, життєво важливі проблеми з набуттям умінь їх правильного вирішення.

Різновидом інтерактивного театру є форум-театр, в якому на основі запропонованої вистави, що висвітлює актуальні соціальні проблеми і створена акторами за власним сценарієм, глядачі разом з акторами та ведучим здійснюють пошук шляхів вирішення проблеми чи виходу зі складаної життєвої ситуації. Використання методики форум-театру допомагає як акторам, так і глядачам критично аналізувати соціальну реальність, на основі чого проходить репетиція дій та виявляються можливості розв'язання життєвих проблем, які пізніше можуть бути реалізовані у реальному житті.

Успішність реалізації методики форум-театру багато в чому залежить від здатності ведучого організувати діалогічне спілкування, як на етапі розробки сюжету вистави (визначення теми, формулювання проблеми, вибору жанру вистави, ознайомлення та аналізу з якомога більшою і докладнішою інформацією з обраної теми, пошуку оригінального сценарно-режисерського ходу, написання сценарію, підбору акторів відповідно до задуму, проведення репетиційного періоду), так і у процесі обговорення глядачами проблеми, яку актори показали на сцені, та пошуку власної стратегії поведінки того, як у показаних ситуаціях протидіяти певним соціальним проблемам, що призведе до «народження істини».

Актори та ведучий форум-театру не пропонують готових способів вирішення соціальних проблем. Після першого перегляду вистави ведучий за допомогою запитань: які є причини цієї ситуації, які існуючі культурні, законодавчі, соціальні норми створюють або підтримують цю проблему та ін., стимулює глядачів до всебічного аналізу проблемних життєвих ситуацій. У подальшому глядачі можуть запропонувати способи дій учасників ситуації, зупинивши виставу на будь-якому моменті, і не лише пояснити, що і як можна зробити інакше, а й замінити одного з акторів на сцені та показати, як діяти. Після кожної такої інтервенції ведучий включає у діалог, як глядача, який пропонував нові дії, так й інших глядачів за допомогою запитань: яку мету ставили за допомогою запропонованої дії, чи досягли цієї мети, завдяки чому досягли, завдяки чому не досягли, які почуття виникали в учасників ситуації. Завдяки діалогу глядачів, акторів, ведучого є можливість спробувати будь-яку стратегію поведінки у проблемних життєвих ситуаціях для отримання досвіду дії, проаналізувати власні спроби змінити ситуацію та прийняти спільне рішення, яка поведінка може бути ефективною в реальному житті, а яка – ні.

Сприяння особистості в розробці власної стратегії розв'язання життєвих проблем, подолання труднощів завдяки ефективному залученню особистісних резервів – основна мета коучингового підходу в соціальній роботі. Досягнення такої мети відбувається на основі організації діалогу, який спрямовує особистість до якісних змін у житті через зміну моделей її поведінки на основі нею ж сформованих цілей та запропонованих нею шляхів досягнення мети, власного вибору оптимального шляху розв'язання проблемної життєвої ситуації. Роль соціального педагога в роботі з дітьми, підлітками, юнаками, які опинилися у складних життєвих обставинах, у яких виникли певні проблеми, що потребують розв'язання, полягає в тому, щоб за допомогою вдало сформульованих запитань, їх системи привести вихованців до досягнення реальних результатів у своєму особистісному житті, поглибивши свої знання, підвищити свій коефіцієнт корисної дії, і таким чином покращити якість життя.

Для успішної реалізації діалогічного підходу в професійній діяльності соціальний педагог повинен володіти вміннями слухати і чути співрозмовника, використовувати систему запитань, яка б підводила його до самостійного прийняття рішень, формулювати запитання до себе з метою усвідомлення ефективності інформаційно-сислового обміну між соціальним педагогом та особистістю.

Перед використанням будь-якої інновації у соціально-педагогічній роботі для обґрунтування її ефективності, мотивації її застосування соціальному педагогу доцільно спиратися на техніку картезіанських запитань (квадрат Декарта). У ході цієї техніки необхідно заповнити чотири квадрата, даючи якомога більше тверджень у кожному з пунктів: що я отримую, якщо буду використовувати певну інновацію; що я отримую, якщо не буду використовувати певну інновацію; що я втрачу, якщо не буду використовувати певну інновацію; що я втрачу, якщо буду використовувати певну інновацію.

Зокрема, студенти спеціальності 231 Соціальна робота використовували техніку картезіанських запитань для обґрунтування ефективності технології роботи з мережею соціальних контактів. Далі наведемо по одному варіанту твердження студентів з кожного квадрата. Студентка Ольга Ш., відповідаючи на питання «Що я отримую, якщо буду використовувати у своїй роботі технологію роботи з мережею соціальних контактів» відзначила, що вона «отримує довірливі відносини з клієнтом, активно

допомагатиме клієнтові в пошуку відповідей на важливі для нього питання, пошуку рішень його проблем»; на питання «Що я втрачу, якщо почну працювати з мережею соціальних контактів клієнта?» дала таку відповідь: «Для створення мережі соціальних контактів клієнта треба прикласти досить багато часу, тому що клієнт не завжди правильно може проаналізувати відносини із своїм оточенням, потрібно буде ще поспілкуватись з людьми, які так чи інакше впливають на нього, щоб дійти до висновку, хто і як може надати допомогу у вирішенні проблем особистості»; на питання «Що я матиму, якщо не буду використовувати цю технологію» отримана така відповідь: «Я буду шукати, знайомитися з іншими технологіями, які я зможу ефективно використовувати у роботі з клієнтом, буду розширювати свій кругозір»; відповідаючи на питання «Що я втрачу, якщо не буду використовувати цю технологію» студентка вказала, що «не буде можливості допомогти людині поглянути на проблемну ситуацію під іншим кутом, побачити можливості її соціального оточення для надання допомоги у вирішенні проблеми або хвилюючого питання».

Використання технології роботи з мережею соціальних контактів, постановки вистави та її обговорення в форум-театрі, застосування коучингу з різними категоріями клієнтів передбачає урізноманітнення видів запитань, які б сприяли виникненню мотивів щодо самостійного пошуку власного способу розв'язання проблеми, дозволяли розширювати межі свідомості, шукати нову інформацію щодо ситуацій, які потребують розв'язання, сприяли пошуку відповідей на складні життєві проблеми, забезпечували більш глибокий аналіз ситуації, спрямовували б в майбутнє.

Залучаючи особистість до аналізу життєвих ситуацій, доцільно розпочинати з постановки ключових запитань: хто, що, для чого, де, чим, як, коли, тобто отримати інформацію про суб'єкт, об'єкт, мету, місце, засіб, метод, час. Формулювання таких запитань у процесі аналізу проблемних ситуацій, з якими стикається особистість, ґрунтується на таких принципах: проблемності й оптимальності (вдало поставленими запитаннями проблемність задачі знижується до оптимального рівня), дроблення інформації (такі запитання дають змогу поділити задачу прийняття рішення у складній життєвій ситуації на більш прості задачі); цілепокладання (кожне нове запитання формує нову стратегію – мету діяльності). Такі принципи реалізуються у соціально-педагогічній роботі під час

використання техніки «воронка запитань», коли запитання ставляться у такій послідовності: 1) загальні відкриті питання; 2) уточнюючі відкриті і закриті (альтернативні) питання; 3) питання для узагальнення сказаного, виявлення потреб особистості; 4) навідні запитання, що допомагають особистості прийняти рішення; 5) питання для оцінки особистістю своїх дій, тобто кожне подальше запитання має менший логічний об'єм, ніж попереднє.

Доцільно вибудовувати систему сутнісних запитань, що проникали б до самої суті подій і явищ у житті людини, стимулювали замислитися про важливе у своєму житті, розкрити власну особистість, розвивати креативне мислення, схилити прийняти іншу точку зору, повірити у власні сили та мобілізувати їх для досягнення поставлених цілей, відповідаючи на такі запитання дитина, підліток, юнак самостійно знаходять оптимальні способи розв'язання своїх проблем. Такі запитання мотивують та мобілізують до дії, особистість приймає відповідальність за своє рішення, тому що сама знаходить свій унікальний спосіб досягнення мети.

Проілюструємо сказане на прикладі побудови майбутніми соціальними педагогами сукупності запитань в уявній ситуації взаємодії клієнта і соціального педагога: до соціального педагога звертається учень 11-го класу з проханням надати допомогу у вирішенні конфлікту з мамою, яка наполягає на вступі до університету, а хлопець хоче вступати до коледжу на зовсім іншу спеціальність. Студентка Юлія Ч. запропонувала таку послідовність запитань до учня:

– Що є причиною конфлікту між тобою і мамою?

– Що є причиною того, що ти відхиляєш пропозицію мами вступати в університет на обрану нею спеціальність?

– Які мама бачить перспективи в обраній нею для тебе професії?

– Що є причиною того, що названі мамою перспективи не задовольняють тебе?

– Які ти бачиш перспективи в обраній тобою професії?

– Як реагує мама, коли ти повідомляєш їй про переваги вступу до коледжу на обрану тобою спеціальність?

– Як ти оцінюєш свої можливості щодо вступу до університету та коледжу? Чого тобі потрібно досягти?

– Яким би ти хотів бачити своє майбутнє?

– Який зв'язок між тим, чого ти прагнеш досягнути і як почуваєшся відносно цього?

– Чи змінилися твої погляди на ситуацію? Якщо так, то яким чином?

– Що дозволило тобі зараз впевнитися у своєму виборі?

– Якщо ти впевнений у своєму виборі, то які аргументи, із названих тобою, можуть стати аргументами для мами на користь твого вибору подальшої освіти?

– Якщо ти невпевнений у своєму виборі, то що збираєшся робити далі?

– До якого варіанту дій у спілкуванні з мамою ти схилиєшся?

Побудований таким чином діалог соціального педагога з юнаком стимулює вихованця до більш глибокого усвідомлення своєї мети, наявних можливостей для її досягнення, дозволяє використовувати власні ресурси для досягнення максимального результату, зосередившись не на проблемі, на помилках, а на успішному їх подоланні, на створенні бажаного майбутнього.

Важливим є вміння вислуховувати, тому що в процесі діалогу необхідно добре розуміти, які дійсно проблеми існують в житті особистості, чим вони викликані, в чому слабкість чи сила аргументів співрозмовника. Цьому сприяє володіння різними видами активного слухання: нереклексивного слухання, що передбачає вміння уважно мовчати, не втручаючись у мовлення співрозмовника своїми зауваженнями, та рефлексивного слухання (з'ясування, перефразування, відображення почуттів, резюмування), що використовується для контролю точності сприйняття почутого.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Поєднання традиційного діалогічного підходу з інноваціями у соціально-педагогічній діяльності сприяє більш ефективному розв'язанню завдань надання допомоги особистості, як в умовах, коли вона опинилася у складних життєвих ситуаціях, так і з метою забезпечення розвитку соціальних якостей особистості. На основі діалогічного підходу особистість краще розуміє цілі своєї діяльності, може самостійно знаходити способи вирішення проблемних життєвих ситуацій. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробці тренінгових занять для майбутніх фахівців із соціальної педагогіки з метою розвитку готовності до застосування діалогічного підходу в поєднанні з інноваційними технологіями.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М. : Искусство, 1986. 445 с.
2. Левин К. Теория поля в социальных науках. СПб. : Сенсор, 2000. 368 с.
3. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human

Development. Experiments by Nature and Design. Cambridge, MA: Harvard University Press. 1970. 330 p. URL: https://khoerulanwarbk.files.wordpress.com/2015/08/ur_i_e_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbok-os-z1.pdf.

REFERENCES

1. Bakhtin, M. M. (1986). Estetika slovesnogo tvorchestva [Aesthetics of verbal creativity]. Moskva.
2. Levin, K. (2000). Teoriya polya v sotsialnyih naukah. [Field theory in social sciences]. Spb.
3. Bronfenbrenner, U. (1970) The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design. URL: https://khoerulanwarbk.files.wordpress.com/2015/08/ur_i_e_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbok-os-z1.pdf.

УДК 159.922:347

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-88-92

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОМЕЛЬЯНЕНКО Світлана Віталіївна – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: вдосконалення професійної підготовки соціальних педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OMELIANENKO Svitlana Vitaliivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of Social Work, Social Pedagogics and Psychology Department, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interest: improvement of future social teachers' professional training.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2021 р.

БАЛАНУЦА Олександр Олександрович –

кандидат економічних наук,

Надзвичайний і Повноважний Посол України в Кувейті

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3470-9486>

e-mail: balanutsa.alex@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ДИПЛОМАТІВ В УКРАЇНІ У РЕЦЕПЦІ СУЧАСНИХ УЧЕНИХ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний суспільний розвиток, у тому числі міжнародне життя, відзначається динамізмом, складністю і багатомірністю. Учасники світової політики дедалі частіше опиняються перед досі невідомими викликами, які необхідно адекватно оцінити і на які треба дати ефективну відповідь. Це вимагає високого професіоналізму дипломатів і всіх, хто працює у сфері міжнародних відносин. Відповідно має підвищуватись і рівень підготовки кадрів таких фахівців [5, с. 4].

У такій ситуації для кожної нації важливо забезпечити можливості для освоєння знань, формування й розвитку умінь і навичок, які допомагають фахівцю-міжнароднику здійснювати професійну діяльність, бути ефективним учасником професійного оточення, громади, що, своєю чергою, відіграє важливу роль у забезпеченні економічного успіху та підвищенні якості життя суспільства загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна підготовка фахівців у сфері міжнародних відносин є актуальною проблемою сучасної педагогічної науки. Підтвердженням цього є численні наукові розвідки вчених з метою дослідження різних

аспектів цієї проблематики.

Для об'єктивного аналізу для нас важливими є праці про професійну підготовку фахівців-міжнародників в зарубіжних країнах. У цьому контексті доцільно зазначити наукові дослідження В. Третька, присвячені особливостям професійної підготовки магістрів міжнародних відносин у Великій Британії, Австралії, Німеччині, США та інших країнах [9; 12]; кандидатську дисертацію К. Істоміної щодо професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади [2]; монографію Л. Отроценко, у якій розкрито особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю у вищій освіті Німеччини [6]; статейну публікацію Н. Бідюк і О. Тарасової, у якій здійснено ретроспективний огляд розвитку освітнього напрямку «Міжнародні відносини» як складової гуманітарної освіти у США [1] та ін.

Деякі аспекти професійної підготовки фахівців-міжнародників в Україні стали предметом дослідження вітчизняних науковців: М. Клепар [3], Н. Ластовець [4], М. Мальського [5], Ю. Мороз [5], О. Пушкіна [7], Ю. Палєєва [7], Н. Тимошенко [7],